

Uključene

ZAJEDNICE

RADNA BILJEŽNICA

za organizacije civilnog društva koje se žele uključiti u pružanje socijalnih usluga postpenalnog prihvata u zajednici

Impressum

Nakladnik:

Udruga roditelja „Korak po korak”

Urednice:

Silvija Stanić i Mia Krpan

Autori:

Mia Krpan (Udruga roditelja „Korak po korak”), Sanja Brajković (Pučko otvoreno učilište „Korak po korak”), Marina Trbus (Pučko otvoreno učilište „Korak po korak”), Ivana Zanze (Udruga RODA - Roditelji u akciji), Branka Mrzić Jagatić (Udruga RODA - Roditelji u akciji), Anita Jandrić Nišević (Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet), Sara Carević (Udruga roditelja „Korak po korak”), Mirna Čaćić (Udruga RODA - Roditelji u akciji), Daria Ivošević (Udruga roditelja „Korak po korak”), i Victoria Rauch (Pučko otvoreno učilište „Korak po korak”)

Lektura: GNOSIS agencija za prevođenje

Grafička priprema: Studio Bernardić d.o.o.

Tiskano u Hrvatskoj

Naklada: 230 primjeraka

ISBN: 978-953-8149-13-9 (tiskano izdanje)

ISBN: 978-953-8149-14-6 (PDF)

Zagreb, 2020.

Radna bilježnica je izrađena u okviru projekta Uključene zajednice koji su sufinancirali Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Udruge roditelja „Korak po korak,,.

Sadržaj

Model „Uključene zajednice”

1. Razumijevanje položaja počinitelja kaznenih djela, njihovih obitelji i djece	7
2. Promišljanje o postojećim kapacitetima, planiranje razvoja kapaciteta i podrške bivšim zatvorenicima i njihovim obiteljima	10
3. Unaprijeđivanje vještina savjetovatelja za pružanje podrške počiniteljima kaznenih djela	14
4. Unutarsektorske i međusektorske suradnje.....	26
5. Zagovaranje jednakih šansi.....	36
Linkovi	44

MODEL „UKLJUČENE ZAJEDNICE”

1. RAZUMIJEVANJE POLOŽAJA POČINITELJA KAZNENIH DJELA, NJIHOVIH OBITELJI I DJECE

Gdje je granica između dostojanstva osoba lišenih slobode i sigurnosti – pogled kroz mjere održavanja reda i sigurnosti

Analiza Pučkog pravobranitelja Republike Hrvatske

(Cijeli tekst možete vidjeti na poveznici ispod)

<https://www.ombudsman.hr/hr/gdje-je-granica-između-dostojanstva-osoba-lisenih-sloboda-i-sigurnosti-pogled-kroz-mjere-odrzavanja-reda-i-sigurnosti-modulnprm/>

Lišiti osobu slobode ne znači i automatski joj oduzeti sva ljudska prava, iako upravo tu tezu često možemo čuti u javnosti, posebice kad su u pitanju počinitelji najtežih kaznenih djela.

Stavovi kojima se zatvorska kazna promatra samo kao lišavanje slobode, gdje je stupanj sigurnosti na prvom mjestu, a ne kao preodgoj i resocijalizacija radi uspješnijeg povratka osuđenika u društvo, dovode u pitanje i svrhu kažnjavanja.

S druge strane, proces resocijalizacije prepoznat je kao ključan u prevenciji recidiva pa su brojni međunarodni dokumenti ustanovili i načela prema kojima se sa svakom osobom lišenom slobode treba postupati čovječno i poštovati njezino dostojanstvo te je zabranjeno mučenje ili okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje.

Stoga se često postavlja pitanje koja je granica između ove dvije zadaće zatvorskog sustava?

Primjena mjere sigurnosti odvajanja od ostalih zatvorenika također može biti ponižavajuća, posebno u dijelu ustanova koje ju provode u rešetkama ograđenom dijelu hodnika, što je suprotno međunarodnim standardima.

Pretraga i pregled tijela nužni su za sigurnost, no trebaju se provesti na adekvatan način i samo kada postoje legitimni razlozi. Opravdanost ove mjere nije utvrđena u slučaju Iwan-czuk protiv Poljske, gdje su zatvorenici prije odlaska u sobu za glasovanje bili pretresani u svlačionici. ESLJP je zaključio da svlačenje do gola pred zatvorskim čuvarima nije bilo neophodno i opravdano. U slučaju Wiktoro protiv Poljske (2002.), u kojem je alkoholizirani

rana žena skinuta do gola u centru za otrežnjenje od strane muških djelatnika te vezana remenjem za krevet, što je potrajalo deset sati, ESLJP je zauzeo stav da svlačenje ispred policajca suprotnog spola pokazuje nedostatak poštivanja i narušava ljudsko dostojanstvo konkretne osobe.

U sličnu situaciju stavljeni su zatvorenici u RH koji od pribora za jelo dobivaju tek žlice, posebice oni koji nemaju kompletno zubalo ili uopće nemaju zuba. Jedenje komada mesa tek žlicom za njih može biti ponižavajuće, što je bio razlog upućivanja preporuke Središnjoj upravi za zatvorski sustav o obvezi poštivanja Pravilnika o standardima smještaja i prehrane zatvorenika, koji nalaže korištenje kompletnog pribora za jelo u kaznionicama i zatvorima. Time je omogućeno humanije izvršenje kazne zatvora, no bez ugrožavanja sigurnosti. Naime, isti Pravilnik dozvoljava iznimku te nalaže da se zatvorenicima, kojima je pribor oduzet iz sigurnosnih razloga, poslužuje usitnjena hrana.

Uvažavanje ove preporuke dobar je primjer senzibiliziranosti zatvorskog sustava na nužnost očuvanja dostojanstva zatvorenika, što u konačnici povećava šansu za njihovu resocijalizaciju nakon odsluženja kazne. S istim ciljem nužno je otkloniti nedorečenosti i nelogičnosti ZIKZ-a, osigurati ujednačenost postupanja, ali i educirati djelatnike zatvorskog sustava. Svrha nužnih promjena jest postići da se sigurnost i dostojanstvo zatvorenika promatraju kao komplementarne zadaće zatvorskog sustava, a ne suprotstavljeni ciljevi, imajući na umu da lišenje slobode ne podrazumijeva i oduzimanje svih ljudskih prava. Ona su zatvorenicima i dalje zajamčena, kako nacionalnim zakonima tako i međunarodnim standardima i sudskom praskom, a njihovo poštivanje pokazatelj je stupnja odgovornosti sustava i nadmoći svijesti društva o ljudskim pravima nad predrasudama.

Pitanja za razmišljanje i učenje:

- S kojim predrasudama se susreću zatvorenici, a koje ste prepoznali u ovom tekstu?
- Razmislite o etiketama koje nose osobe u postpenalnom sustavu te kako bi se moglo spriječiti da se dogodi samoispunjavajuće proročanstvo? Što bi se moglo učiniti na razini zajednice, koje aktivnosti i koje organizacije i institucije bi mogli uključiti?

A large white rectangular area containing horizontal red lines for writing, suitable for notes or reflections.

2. PROMIŠLJANJE O POSTOJEĆIM KAPACITETIMA, PLANIRANJE RAZVOJA KAPACITETA I PODRŠKE BIVŠIM ZATVORENICIMA I NJIHOVIM OBITELJIMA

Osobna karta (ili životopis) naše organizacije

Naziv organizacije: _____

Ciljevi i područja rada organizacije koje su povezane s potrebama bivših zatvorenika i njihovih obitelji / Kako zajednicu u kojoj djelujemo činimo boljom za svakoga? / Što želimo promijeniti?

Aktivnosti organizacije koje su usklađene s potrebama bivših zatvorenika i njihovih obitelji?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Ciljne skupine s kojima smo do sada radili?

Imate li iskustava rada s bivšim zatvorenicima i njihovim obiteljima?

DA

NE

Ako da, opišite svoje iskustvo?

Na koji način naša organizacija može doprinijeti unaprjeđenju postpenalnog prihvata bivših zatvorenika i kvalitetnije integracije u zajednicu?

Na koji način naša organizacija može pomoći djeci i drugim članovima obitelji zatvorenika i bivših zatvorenika?

Naša vizija kvalitetne integracije (bivših) zatvorenika i njihovih obitelji je / Što bismo htjeli da je drugačije? / Kako bi izgledao uspjeh?

Kako bismo djeci i obiteljima (bivših) zatvorenika pružili kvalitetne usluge koje će podupirati njihova prava i ispuniti njihove potrebe, trebali bismo:

Blank page with horizontal red lines for writing.

3. UNAPRIJEĐIVANJE VJEŠTINA SAVJETOVATELJA ZA PRUŽANJE PODRŠKE POČINITELJIMA KAZNENIH DJELA

Podrška očuvanju pozitivnog identiteta

Razmislite na koji način vaša organizacija može doprinijeti očuvanju pozitivnog identiteta bivših zatvorenika u postpenalnom prihvatu i njihovih obitelji.

S kojim slojevima identiteta su povezane aktivnosti koje provodimo u organizacijama? (odgovor na pitanje: „Tko sam ja?,“):

Na koji način našim korisnicima dajemo do znanja da su mnogi dijelovi njihovih identiteta OK?

Ciljane skupine naših aktivnosti mogli bi biti:

- Bivši zatvorenici u postpenalnom prihvatu
- Djeca zatvorenika i bivših zatvorenika
- Drugi članovi obitelji zatvorenika i bivših zatvorenika,
-

Širenje socijalnih usluga organizacije u okviru postpenalnog prihvata iz perspektive pojedinca zaposlenog u organizaciji civilnog društva

Zajedno s kolegama iz svoje organizacije porazgovarajte o vašim pojedinačnim iskustvima sa zatvorenicima, znanjima o njihovim potrebama i potrebama njihovih obitelji te stavovima o uključivanju organizacije u rad s bivšim zatvorenicima u postpenalnom prihvatu. Nastojte da svaki član tima odgovori na sva pitanja.

O čemu razmišljamo na pomisao da postoji mogućnost da naša organizacija radi i u postpenalnom prihvatu bivših zatvorenika i podršku njihovim obiteljima?

Kako se osjećamo kad pomislimo da postoji mogućnost da naša organizacija radi i u postpenalnom prihvatu bivših zatvorenika i podršku njihovim obiteljima?

Koje informacije biste htjeli imati prije nego organizacija počne s podrškom u postpenalnom prihvatu bivših zatvorenika i podršku njihovim obiteljima?

Savjetodavni rad

Razmislite koliko iskustva vaša organizacija ima u savjetodavnom radu i ako da, u kojim područjima?

Jesu li ta područja vašeg rada u savjetodavnom radu bliska potrebama bivših zatvorenika i njihovih obitelji?

Kako provesti prvi savjetodavni razgovor s klijentom?

Zadatak za osobu koja provodi savjetovanje s klijentima u Vašoj organizaciji

Ako već provodite savjetovanja s klijentima, imate li i Vi ovakvu strukturu savjetodavnog razgovora u radu s Vašim klijentima? Ako ne, zašto ne?

Na koji način s klijentima postavljate ciljeve u radu?

Kognitivno- bihevioralno savjetovanje

Zadatak za osobu koja provodi savjetovanje u organizaciji

Kako biste klijentu objasnili međuzavisnost misli, osjećaja i ponašanja?

Samopromatranje automatskih misli

Zadatak za osobu koja provodi savjetovanje u organizaciji

Izradite tablicu u koju ćete svrstati kategorije SITUACIJA, EMOCIJA, AUTOMATSKA MISAO. Odredite jednu situaciju koja vam se dogodila nedavno u kojoj se niste osjećali ugodno bilo da ste osjećali strah, tugu, tjeskobu, ljutnju, opišite ju, upišite i koje su vam se misli javile, koliko ste vjerovali u tom trenutku te misli koje su vam prolazile glavom. Ovaj zadatak možete zadati i svom klijentu ili s njim rješavati zadatak na savjetovanju.

SITUACIJA Situacija u kojoj sam osjetio/la neugodnu emociju (napisati o kojoj se situaciji radi)	OSJEĆAJ Koji su mi se osjećaji javili? Koji je glavni osjećaj vezan za ovu situaciju?	MISAO Koje sve misli su mi prošle glavom? O čemu sam sve razmišljao/la? Koju jednu misao najviše vežem uz navedenu situaciju?

Napišite kako ste se osjećali i koliko je intenzivna ta emocija bila.

Jeste li primijetili neke kognitivne distorzije, neke misli koje nisu funkcionalne?

Izaberite jednu misao i razmislite što biste rekli svom članu obitelji koji se tako osjećao u toj situaciji i imao tu misao, što je najgore što se može dogoditi, što je najbolje što se može dogoditi?

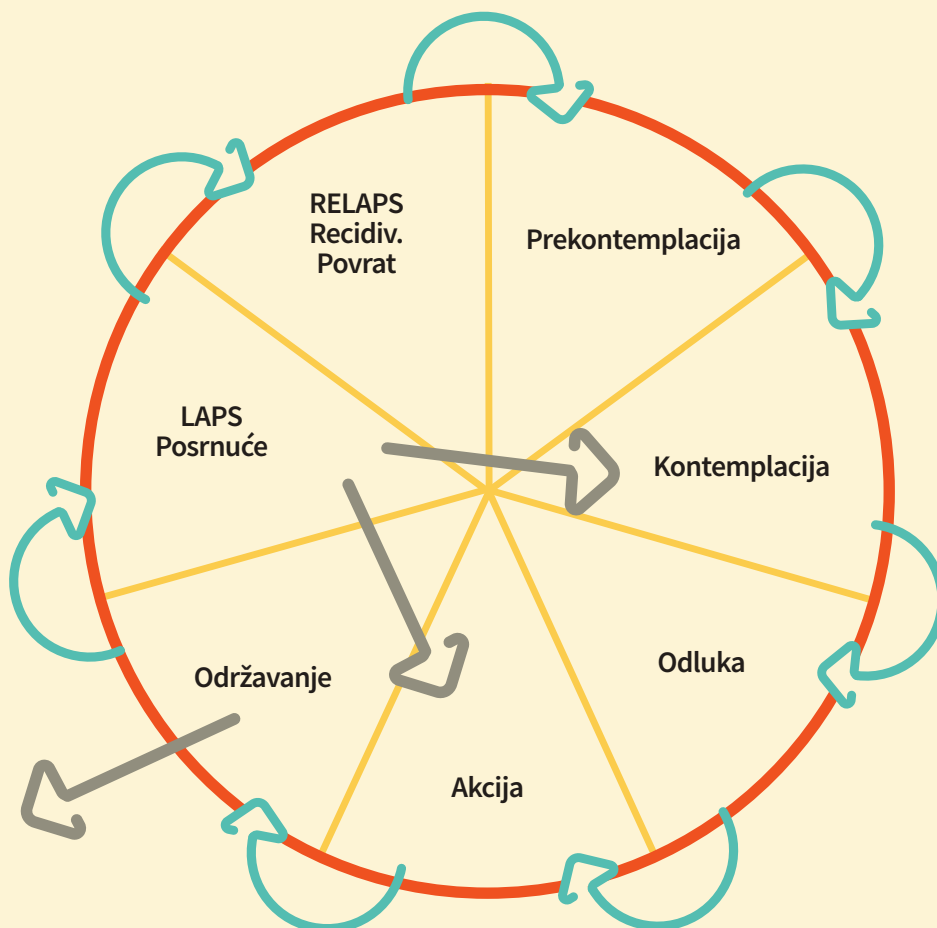
Koji je dokaz da je ta automatska misao istinita i koji je dokaz da je ta misao netočna? Koliko % vjerujete u tu misao?

Možete li tu misao zamijeniti nekom funkcionalnom misli? Kako biste preoblikovali tu misao u pozitivnom smjeru?

Faze promjene u okviru motivacijskog intervjuiranja

Slika 1: Kotač promjene

Zadatak koji savjetovatelj može provesti sa svojim klijentima u grupnom radu

Određivanje vlastite pozicije na kotaču promjene

– 40 minuta

Nakon što je sudionicima pojasnio faze promjene, voditelj grupe stavlja sliku kotača promjene na vidljivo mjesto i daje članovima 10 minuta vremena da u parovima prodiskutiraju na kojem dijelu „kotača“, se svatko od njih nalazi.

Članovi grupe slobodni su voditelju postavljati pitanja i tražiti dodatna objašnjenja.

Nakon toga svatko za sebe u „kotač promjene“, upisuje svoje ime u onaj dio kotača na kojem smatra da se trenutno nalazi.

Nakon što su svi upisali svoja imena, svaki član treba pojasniti zašto misli da se nalazi upravo na toj poziciji, odnosno u toj fazi.

Voditelj preispituje obrazloženja ako uoči da se obrazloženje pojedinog člana grupe razlikuje od stvarne definicije pojedine faze. Ako se netko od sudionika tijekom diskusije (na osnovu argumenata) predomisli, može svoje ime premjestiti u drugi dio kotača.

Grupa zatim raspravlja o drugim dijelovima kotača promjene:

1. Na kojim ste se sve dijelovima kotača nalazili u svom životu i kada?
2. Jeste li koji puta u životu okrenuli kotač za puni krug?
3. Ako ste se vratili na početak, što vas je vratilo?
4. Ako nikada niste prošli puni krug, do kuda ste najdalje došli?

Na kraju aktivnosti vraćamo se na dio kotača promjene na kojem se članovi grupe nalaze sada. Svatko treba kratko reći je li zadovoljan sa svojom trenutnom pozicijom i bi li volio biti negdje drugdje na kotaču promjene.

Savjetodavni rad usmjeren na potrebe djece počinitelja kaznenih djela

Zadatak za osobu koja provodi savjetovanje u organizaciji

Na internetskoj stranici Sesame street – platforme poznatih likova iz istoimene serije, nalaze se videouradci (na engleskom jeziku) koji demonstriraju kako odrasli mogu objasniti mlađoj djeci što je zatvorska kazna te kako djeca mogu objasniti svojim prijateljima. Pogledajte videomaterijale i probajte promisliti kako biste vi svom klijentu roditelju savjetovali da provede razgovor o izdržavanju kazne zatvora sa svojim djetetom.

<https://sesamestreetincommunities.org/topics/incarceration/?activity=what-is-incarceration>

A large white rectangular area containing 25 horizontal red lines for writing.

4. UNUTARSEKTORSKE I MEĐUSEKTORSKE SURADNJE

Lista organizacija i osoba s kojima surađujemo:

1. _____

R _____

S _____

F _____

2. _____

R _____

S _____

F _____

3. _____

R _____

S _____

F _____

4. _____

R _____

S _____

F _____

Uz svaki naziv napišite svoju vezu s tom osobom/institucijom. Prikažite:

R = vaš odnos. Npr. kolega, supervizor, prijatelj itd.

S = podrška koju pruža ta osoba. Npr. emocionalna, financijska, praktična pomoć.

F = učestalost podrške. Npr. svaki dan, tjedan ili nekoliko dana.

U našoj zajednici djeluju još i ove institucije/organizacije s kojima ne surađujemo:

S kolegama raspravite o razlozima zbog kojih odnosi variraju odnosi s različitim kolegama/uslugama.

Što za vas osobno predstavlja najveći izazov u radu s profesionalcima iz drugih sektora? Uz to što već činite, što biste još mogli činiti i što bi vam za to bilo potrebno?

A large white rectangular area containing 25 horizontal red lines, intended for writing or drawing.

Mapiranje organizacija koje pružaju usluge postpenalnog prihvata

Napravite mapiranje organizacija koje pružaju usluge i resurse bivšim zatvorenicima u postpenalnom prihvatu te djeci i drugim članovima obitelji zatvorenika i bivših zatvorenika u vašoj zajednici.

Ustanova i adresa	Primarna kontakt osoba i broj telefona	Radno vrijeme	Vrsta usluga	Procedura upućivanja	Dokumenti potrebni da obitelj ostvari pravo na usluge	Primarni problemi kojima se bavi	Posebni komentari

S kojim organizacijama već surađujete?

S kojim organizacijama biste mogli surađivati? Po kojem pitanju?

A large white rectangular area containing 25 horizontal red lines, intended for writing.

Dijeljenje informacija

Primjer:

Marko ima 14 godina. Upravo završava osnovnu školu. Otac mu je nedavno završio u zatvoru zbog oružane pljačke FINE. Marko živi u Osijeku s majkom i sestrom, a otac je prebačen u Kaznionicu u Lepoglavi, gdje će vjerojatno provesti sljedećih 5 godina. Rijetko se s njim čuje i nema ga baš priliku posjećivati, iako bi to volio. Obitelj je dosta siromašna. Žive u malom podstanarskom stanu i jedva preživljavaju. Majka radi povremene poslove čišćenja jer ne može pronaći nikakav stalan posao. Markovi roditelji su i prije ovog događaja bili u vrlo lošim odnosima. Često su se svađali i vrijeđali jedno drugo, najčešće oko pitanja trošenja novca za kućanstvo. Zamislite da se Marko obratio vašoj organizaciji za pomoć u učenju te da češće vidi oca.

Analizirajte i navedite koje bi sve institucije trebalo uključiti, a da se postupa sukladno najboljem interesu djeteta i pružanju integriranih usluga za Marka i njegovu obitelj.

Za koje informacije mislite da u toj situaciji suradnje među stručnjacima trebate, a za koje mislite da ih ne bi trebalo dijeliti?

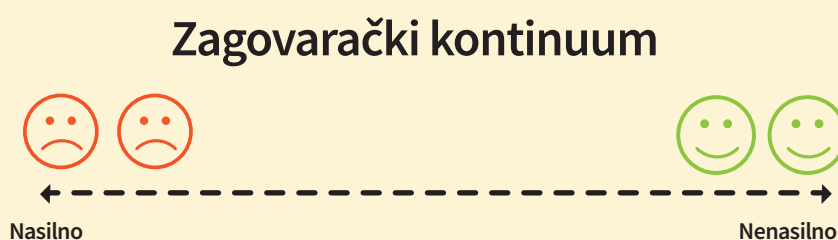
Kako biste mogli osigurati zaštićen način dijeljenja informacija?

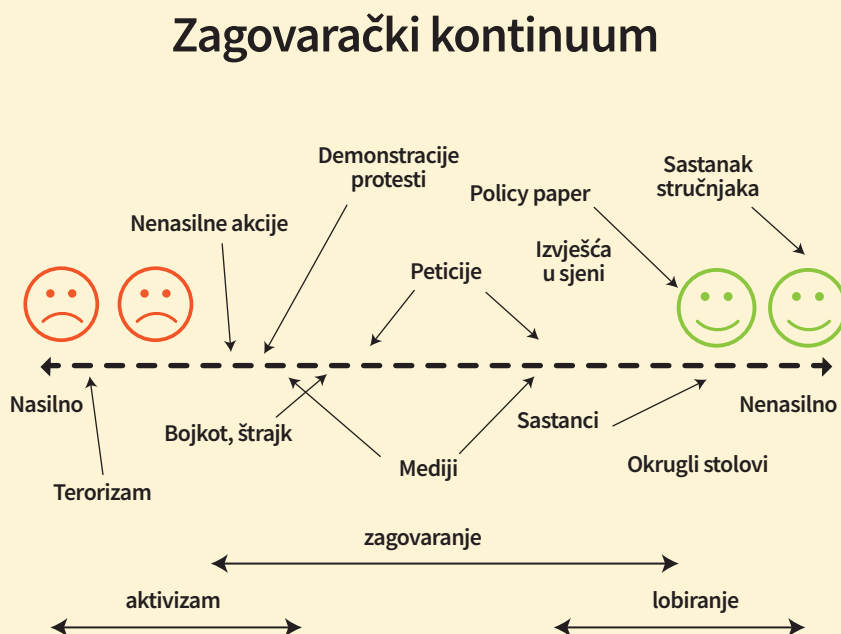
5. ZAGOVARANJE JEDNAKIH ŠANSI

Razmislite o zagovaračkim aktivnostima u zajednici, a koje su vezane za postpenalnu podršku uzimajući u obzir osobitosti zajednice u kojoj djelujete, potrebe bivših zatvorenika i njihovih obitelji te vlastite kapacitete. Zatim ih prema predloženom obrascu zagovaračkog kontinuuma (1) razvrstajte na skali od nasilnih do nenasilnih koristeći se praznim obrascem zagovaračkog kontinuuma (2).

Zagovarački kontinuum 1

Zagovarački kontinuum 2

Planiranje digitalne kampanje u vašoj organizaciji civilnog društva

Razmislite o programima i aktivnostima svoje organizacije koje su usmjerene na bivše zatvorenike i/ili njihove obitelji ili koje tek planirate provoditi. Pomoću sljedećih 6 koraka i popratnih smjernica pokušajte osmisliti promotivnu kampanju i tako većem broju ljudi prenijeti poruke i vrijednosti koje proizlaze iz vaših ciljeva.

1. Definirajte cilj kampanje/promocije (što je posebno u projektu koji provodite, što novo radite u odnosu na trenutno stanje u RH).

2. Definirajte ciljnu populaciju (uzmite u obzir njihovu lokaciju, dob, prihode, zanimanje/struku, interese, ciljeve, vrijednosti).

3. Odredite budžet.

4. Odaberite digitalne alate i metode koje biste koristili.

5. Kreirajte ili razmislite o sadržaju koji biste dijelili i zapišite ideje (imajte na umu kakva je publika; koji alat biste koristili (prilagodba materijala); koje su teme; koje su ključne riječi; dizajn; koji je ton objave; koliko često će se objavljivati).

6. Isplanirajte evaluaciju rezultata (tko će je provoditi, hoćete li koristiti digitalne alate za praćenje doseg i dr.).

LINKOVI:

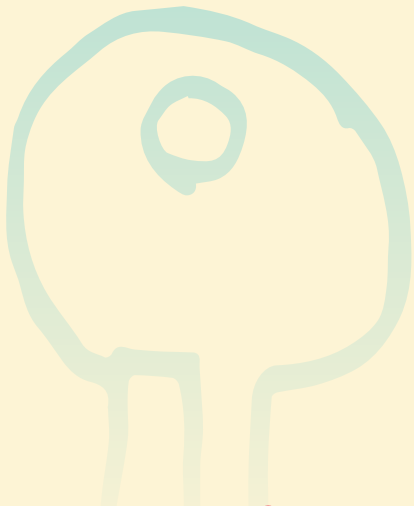
- 1) <https://pravosudje.gov.hr/probacijska-sluzba/14652> - više o probaciji
- 2) <https://pravosudje.gov.hr/zatvorski-sustav/6150> - više o zatvorskom sustavu
- 3) https://www.unicef.hr/wpcontent/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf - Konvencija o pravima djeteta
- 4) <https://sesamestreetincommunities.org/topics/incarceration/>

A large white rectangular area with 20 horizontal red lines, intended for handwritten notes or observations.

A large white rectangular area containing 24 horizontal red lines, serving as a writing space.

korak po korak
UDRUGA RODITELJA

Udruga roditelja „Korak po korak”

Ilica 73, 10000 Zagreb, Croatia
info@udrugaroditeljapk.hr

